

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Cdo/78/2023
Identifikačné číslo spisu:	6116211504
Dátum vydania rozhodnutia:	26.06.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:6116211504.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov: 1/ F. A., nar. Y., trvale bytom B. a 2/ Q. A., nar. Y., trvale bytom B., žalobcovia zastúpení URBÁNI & Partners s. r. o., so sídlom Banská Bystrica, Skuteckého 17, IČO: 36 646 181, v mene ktorej ako advokát a konateľ koná JUDr. Ing. Michal Ševčík, PhD., proti žalovaným: 1/ F. V., nar. Y., trvale bytom F., zastúpená spoločnosťou Advokátska kancelária Hríbik & Hríbiková, spol. s r. o., so sídlom Banská Bystrica, Kukučínova 20, IČO: 56 705 611, v mene ktorej ako advokát a konateľ koná JUDr. Nina Hríbiková, 2/ P. V., nar. Y., trvale bytom B., 3/ P. V., nar. Y., trvale bytom B., žalovaní 2/ a 3/ zastúpení AKSK, s. r. o., so sídlom Banská Bystrica, Nám. SNP 15, IČO: 36 859 711, v mene ktorej ako advokát a konateľ koná JUDr. Martin Dolník, 4/ F. A., nar. Y., trvale bytom B., zastúpená spoločnosťou Advokátska kancelária ICTUS s. r. o., so sídlom Banská Bystrica, Nová 21, IČO: 47 236 191, v mene ktorej ako advokát a konateľ koná Mgr. Katarína Šebová, 5/ F. F., nar. Y., trvale bytom B. a 6/ F. F., nar. Y., trvale bytom B., žalovaní 5/ a 6/ zastúpení advokátkou JUDr. Zuzanou Kovalovou, so sídlom Banská Bystrica, Komenského 3, IČO: 33 762 031, o určenie neplatnosti právnych úkonov, vedenom na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp. zn. 20C/149/2016, o dovolaní žalobcov proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 20. augusta 2020 sp. zn. 11Co/17/2020 v znení opravného uznesenia z 22. októbra 2020 sp. zn. 11Co/17/2020, takto

rozhodol:

I. Dovolanie o d m i e t a .

II. Žalovaní 1/ až 6/ majú voči žalobcom nárok na náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100 %.

Odôvodnenie

I.

Konanie pred súdom prvej inštancie

1. Okresný súd Banská Bystrica (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo 17. septembra 2019 č. k. 20C/149/2016-416 a doplniacim rozsudkom z 3. októbra 2019 č. k. 20C/149/2016-424 (výrokom I.) zamietol žalobu, ktorou sa žalobcovia domáhali určenia neplatnosti

- kúpnej zmluvy z 3. decembra 2014, ktorej predmetom bol prevod nehnuteľností

zapísaných na liste vlastníctva č. XXX, k. ú. V., a to:

- a) parcela KN C 375, zastavané plochy a nádvoria o výmere 217 m²,
- b) parcela KN C 376, zastavané plochy a nádvoria o výmere 43 m²,
- c) parcela KN C 377, zastavané plochy a nádvoria o výmere 47 m²,
- d) parcela KN C 378, zastavané plochy a nádvoria o výmere 47 m²,
- e) parcela KN C 383, záhrady o výmere 30 m²,
- f) parcela KN C 384, záhrady o výmere 30 m²,
- g) parcela KN C 385, záhrady o výmere 30 m²,
- h) parcela KN C 386, záhrady o výmere 215 m²,
- i) stavba súpisné č. XXXX, rodinný dom, postavený na parcelách č. 376, 377, 378 uzavretej medzi žalovanými 1/ a 2/ na strane predávajúcich a žalovaným 3/ ako kupujúcim;

- kúpnej zmluvy z 05. 09. 2014, predmetom ktorej bol prevod nehnuteľností zapísaných na liste vlastníctva č. XXX, k. ú. V., a to:

- a) parcela KN C 379, zastavané plochy a nádvoria o výmere 313 m²,
- b) parcela KN C 387/1, záhrady o výmere 286 m²,
- c) parcela KN C 387/2, záhrady o výmere 198 m²,
- d) stavba súpisné č. XXXX, rodinný dom, postavený na parcele č. 379 (ďalej ako „nehnuteľnosti“), uzavretej medzi žalovaným 1/ ako predávajúcim a žalovaným 4/ ako kupujúcim;

- kúpnej zmluvy uzavretej dňa 13. 04. 2015 medzi žalovanými 3/ a 4/ ako predávajúcimi a žalovanými 5/ a 6/ ako kupujúcimi, predmetom ktorej boli nehnuteľnosti nachádzajúce sa v k. ú. V. a to:

- a) parcela KN C 375, zastavané plochy a nádvoria o výmere 217 m²,
- b) parcela KN C 376, zastavané plochy a nádvoria o výmere 43 m²,
- c) parcela KN C 377, zastavané plochy a nádvoria o výmere 47 m²,
- d) parcela KN C 378, zastavané plochy a nádvoria o výmere 47 m²,
- e) parcela KN C 383, záhrady o výmere 30 m²,
- f) parcela KN C 384, záhrady o výmere 30 m²,
- g) parcela KN C 385, záhrady o výmere 30 m²,
- h) parcela KN C 386, záhrady o výmere 215 m²,
- i) stavba súpisné č. XXXX, rodinný dom, postavený na parcelách č. 376, 377, 378 a
- k) parcela KN C 379, zastavané plochy a nádvoria o výmere 313 m²;

- darovacej zmluvy zo 14. 04. 2015 uzavretej medzi žalovaným 3/ ako darcom a žalovanými 5/ a 6/ ako obdarovanými, predmetom ktorej bol prevod nehnuteľnosti nachádzajúcej sa v k. ú. V., parcela KN C 387/1, záhrady o výmere 286 m²;

- darovacej zmluvy z 28. 07. 2015 uzavretej medzi žalovanými 3/ a 4/ na strane darcu a žalovaným 2/ ako obdarovaným, ktorej predmetom bol prevod nehnuteľností v k. ú. V., a to:

- a) parcela KN C 385, záhrady o výmere 30 m²,
- b) parcela KN C 386, záhrady o výmere 215 m²,
- c) parcela KN C 387/2, záhrady o výmere 198 m².

Výrokom II. rozhodol, že žalovaní 1/ až 6/ majú nárok na náhradu trov tohto konania voči žalobcom 1/ a 2/, ktoré sú povinní žalobcovia 1/ a 2/ žalovaným 1/ až 6/ zaplatiť v lehote 3 dní odo dňa vyhotovenia uznesenia o výške trov.

Výrokom III. (doplniacim rozsudkom č. k. 20C/149/2016-424 z 3. októbra 2019) rozhodol, že znalkyňa má nárok na náhradu znalečného voči žalobcom 1/ a 2/, ktoré sú povinní žalobcovia 1/ a 2/ zaplatiť znalkyni v lehote 3 dní odo dňa vyhotovenia uznesenia o výške trov znalečného.

2. Súd prvej inštancie, použijúc § 137 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej aj ako „CSP“) na určovaciu žalobu žalobcov 1/ a 2/ uzavrel, že žaloba s takýmto obsahom bola neprípustná, nakoľko možnosť domáhať sa určenia neplatnosti kúpnych zmlúv a darovacích zmlúv nevyplývala zo

žiadneho osobitného predpisu a právo domáhať sa neplatnosti právneho úkonu nevyplynulo ani z ustanovenia § 34 ods. 2 zákona č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon) (ďalej ako „katastrálny zákon“).

3. Ďalej uviedol, že v prípade určenia neplatnosti kúpnych zmlúv a darovacích zmlúv, v dôsledku ktorých by bol vykonaný zápis práv k nehnuteľnostiam záznamom na žalovanú 1/, prípadne aj na žalovaného 2/, by nedošlo k zmene právneho postavenia žalobcov 1/ a 2/. Poukázal na preventívny charakter určovacej žaloby a konštatoval, že k porušeniu práva žalobcov 1/ a 2/ došlo v dôsledku toho, že žalovaná 1/ nesplnila svoj splatný záväzok voči žalobcom. Žalobcovia 1/ a 2/ pred podaním určovacej žaloby podali na ochranu svojho porušeného práva žalobu na plnenie proti žalovanej 1/, ktorej súd (v inom konaní) vyhovel, čím žalobcovia 1/ a 2/ nadobudli voči žalovanej 1/ exekučný titul, na základe ktorého začali nútený výkon rozhodnutia podľa Exekučného poriadku. V exekučnom konaní žalobcovia 1/ a 2/ ako oprávnení do dňa vydania rozhodnutia súdu prvej inštancie neboli uspokojení. Nakoľko porušenému právu žalobcov 1/ a 2/ bolo vyhovené na základe žaloby na plnenie, žalobcovia 1/ a 2/ sa nemohli domáhať uspokojenia svojej vymáhateľnej pohľadávky žalobou o neplatnosť právnych úkonov, ktorými sa žalovaná 1/ mala zbaviť svojich nehnuteľností.

4. Prvoinštančný súd zdôraznil, že zmyslom určovacej žaloby je riešiť právne postavenie žalobcov. V čase vyhlásenia rozsudku súdu prvej inštancie musí byť v zmysle § 127 CSP daná existencia naliehavého právneho záujmu. Žalobcovia 1/ a 2/ však naliehavý právny záujem na určení neplatnosti právnych úkonov nemali ani v čase podania určovacej žaloby (16. 06. 2016). Súd dodal, že na majetok žalovanej 1/ bol vyhlásený konkurz pod sp. zn. 5OdK/650/2018 a zároveň boli veritelia vyzvaní, aby si svoje pohľadávky prihlásili u správcu a z uvedeného rozhodnutia vyplýva, že dlžník sa oddlžuje tak, že sa zbavuje všetkých dlhov, ktoré môžu byť uspokojené iba v danom konkurze v rozsahu, v akom nebudú uspokojené v konkurze a dlhov, ktoré sú vylúčené z uspokojenia. Žalobcovia 1/ a 2/ v konaní tvrdili, že si svoju pohľadávku priznajú právoplatným a vykonateľným titulom v konkurznom konaní neuplatnili z dôvodu, aby sa na nich nevzťahoval bankrot. Konkurz na majetok žalovanej 1/ bol zrušený v súlade s § 167v ods. 1 ZKR, keď správca konkurznej podstaty zistil, že konkurzná podstata nepokryje náklady konkurzu. S poukazom na § 166e ZKR vyhlásením konkurzu došlo aj k oddĺženiu žalovanej 1/, preto sa pohľadávka žalobcov 1/ a 2/ sa stala nevymáhateľnou.

5. Keďže žalobcovia 1/ a 2/ nepreukázali danosť naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení, ktorý predstavoval procesnú podmienku prípustnosti rozhodovania o určovacej žalobe, súd sa ďalej nezaoberal dôvodmi neplatnosti právnych úkonov a žalobu žalobcov 1/ a 2/ zamietol.

II.

Konanie pred odvolacím súdom

6. Proti rozsudku súdu prvej inštancie podali žalobcovia 1/ a 2/ odvolanie, o ktorom rozhodol Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom z 20. augusta 2020 sp. zn. 11Co/17/2020, ktorým rozsudok súdu prvej inštancie

- výrokom I. v celom rozsahu potvrdil a
- výrokom II. žalovaným 1/ až 6/ priznal voči žalobcom nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

7. Odvolací súd po preskúmaní všetkých podstatných odvolacích námietok a predchádzajúceho konania dospel k záveru, že súd prvej inštancie dospel k správnym skutkovým zisteniam a súčasne vec v rozsahu potrebnom pre rozhodnutie správne právne posúdil.

8. Odvolací súd nesúhlasil so všetkými právnymi závermi súdu prvej inštancie, rozhodnutie okresného súdu však považoval za vecne správne, a preto ho potvrdil postupom podľa § 387 ods. 1 CSP, keď ho považoval za riadne a v súlade so zákonom odôvodnené, preskúmateľné a zrozumiteľné. Z dôvodu viazanosti rozsahom a dôvodmi odvolania sa pri posudzovaní veci zaoberal len námietkami, uvedenými v odvolaní.

9. Odvolací súd uviedol, že vzhľadom na určovací charakter žaloby súd prvej inštancie správne posudzoval prípustnosť takejto žaloby a uzavrel, že žalobcovia nemali naliehavý právny záujem na požadovanom určení v čase podania žaloby; rozhodujúci je právny stav v čase vyhlásenia rozsudku, naliehavý právny záujem by musel byť daný v čase jeho vyhlásenia. Súd prvej inštancie neopomenul prihliadnuť na skutočnosť, že pohľadávka žalobcov, priznaná im vyššie uvedeným platobným rozkazom, sa v dôsledku vyhláseného konkurzu na majetok žalovanej 1/ stala nevymáhateľnou.

10. K uvedeným záverom súdu prvej inštancie odvolací súd dodal (§ 387 ods. 2 CSP), že základným procesným predpokladom úspechu žaloby o určenie, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, bola podľa § 80 písm. c) OSP účinného do 30. 06. 2016 existencia naliehavého, t. j. kvalifikovaného právneho záujmu na požadovanom určení. Táto právna úprava teda rozlišovala medzi určením existencie práva a právneho vzťahu bez toho, aby takéto odlišenie malo vecný význam. Poukázal na to, že k zmene systému určovacích žalôb došlo prijatím novej procesnej právnej úpravy Civilného sporového poriadku, účinnej od 01. 07. 2016, ktorý už určenie existencie právneho vzťahu výslovne neuvádza. Jeho ustanovenie § 137 rozlišuje medzi žalobou, ktorou možno požadovať, aby sa rozhodlo o určení, či tu právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem, pričom naliehavý právny záujem nie je potrebné preukazovať, ak vyplýva z osobitného predpisu (písm. c)), alebo o určení právnej skutočnosti, ak to vyplýva z osobitného predpisu (písm. d)).

11. Uviedol, že naliehavý právny záujem na požadovanom určení je daný tam, kde by bez tohto určenia bolo právo, v danom prípade žalobcov, neisté, alebo kde by sa bez tohto určenia stalo ich právne postavenie neistým. Naliehavý právny záujem sa viaže k žalobe, resp. k otázke, či určovací žaloba môže byť spôsobilým procesným nástrojom ochrany práva (rozhodnutie NS SR sp. zn. 5MCdo/1/2010). Odvolací súd pripomenul, že určovací žaloba má preventívnu povahu - má poskytnúť ochranu právneho postavenia žalobcov skôr, ako dôjde k porušeniu práva. Naliehavý právny záujem na určení v prípade, ak možno žalovať na plnenie môže byť daný, ak sa určovacou žalobou vytvorí základ pre právne vzťahy strán sporu a predíde sa tak ďalším žalobám na plnenie. Tam, kde právo už porušené bolo, je prostriedkom ochrany žaloba na plnenie.

12. Posudzujúc podanú žalobu z hľadísk uvedených v ustanovení § 137 CSP súd prvej inštancie podľa odvolacieho súdu správne uzavrel, že v danom prípade išlo o určenie právnej skutočnosti. Zmluva, jej platnosť či neplatnosť je totiž právnou skutočnosťou. Možnosť domáhať sa vyslovenia neplatnosti právnych úkonov (kúpnych a darovacích zmlúv) je prípustná len v prípade, ak to vyplýva z osobitného predpisu a súd prvej inštancie správne uzavrel, že možnosť domáhať sa neplatnosti kúpnych a darovacích zmlúv zo žiadneho právneho predpisu nevyplyva. Odvolací súd ďalej konštatoval, že § 34 ods. 2 zákona č. 162/1995 Z. z. neobsahuje ustanovenie priamo oprávňujúce na podanie žaloby, ale len upravuje postup okresného úradu potom, ako súd rozhodol o neplatnosti právneho úkonu, prípadne o neplatnosti dobrovoľnej dražby. Ustanovenie § 34 ods. 2 zákona č. 162/1995 Z. z. tak nie je osobitným predpisom, predpokladaným ustanovením § 137 písm. d) CSP na to, aby bolo možné požadovať rozhodnutie súdu o určení právnej skutočnosti. Rovnako sa podľa odvolacieho súdu nejednalo o žalobu o určenie, či tu právo je alebo nie je v zmysle § 137 písm. c) CSP.

13. Podľa odvolacieho súdu súd prvej inštancie síce správne poukázal na princíp okamžitej aplikability novej procesnej úpravy (CSP), aj na konanie začaté podľa predošlého procesného predpisu (OSP), vyplývajúci z ustanovenia § 470 ods. 1 CSP, avšak opomenul zohľadniť ustanovenie § 470 ods. 2 prvá veta CSP, podľa ktorého právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované. Odmietnutie aplikácie ustanovenia § 80 písm. c) OSP len s poukazom na ustanovenie § 470 ods. 1 CSP by podľa odvolacieho súdu navodilo neprípustnú procesnú situáciu, keď by žaloba o určenie neplatnosti právneho úkonu, inak za podmienok OSP za preukázania naliehavého právneho záujmu prípustná, bola zamietnutá len z dôvodu, že nová právna úprava CSP definuje iné procesné podmienky prípustnosti (požiadavka, aby možnosť podania žaloby vyplývala z osobitného predpisu).

14. V danej súvislosti odvolací súd poukázal na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.

zn. 4Cdo/17/2019, 6Cdo/15/2017, 6Cdo/30/2018 a 5Obo/12/2018, z ktorých vyplýva, že prípustnosť určovacej žaloby podanej za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku je potrebné prioritne posudzovať podľa ustanovenia § 80 písm. c) CSP, podľa ktorého návrhom na začatie konania možno uplatniť, aby sa rozhodlo najmä o určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem.

15. Súd prvej inštancie sa otázkou naliehavého právneho záujmu zaoberal, správne zdôraznil, že naliehavý právny záujem musí byť daný v čase vyhlásenia rozsudku a súd ho musí skúmať v priebehu celého konania. V danom prípade súd prvej inštancie poukázal na skutočnosť, že na majetok žalovanej 1/ bol vyhlásený konkurz, následne bol konkurz zrušený z dôvodu, že konkurzná podstata nepokryje náklady konkurzu; pohľadávka žalobcov sa stala nevymáhateľnou. Práve nevymáhateľnosť pohľadávky žalobcov je tou skutočnosťou, prečo nemožno dôvodne tvrdiť, že žalobcovia majú naliehavý právny záujem na požadovanom určení; ani pri pozitívnom rozhodnutí o určovacom návrhu by sa ich právne postavenie nijako nezmenilo, svoju pohľadávku by voči žalovanej 1/ nemohli vymôcť. Z obsahu spisu vyplýva, že v priebehu konania pred súdom prvej inštancie bol konkurzným súdom vyhlásený konkurz na majetok žalovanej 1/ (25. 10. 2018), veritelia boli vyzvaní, aby si svoje pohľadávky prihlásili u správcu. Súd žalovanú 1/ oddlžil tak, že ju zbavil všetkých dlhov, ktoré môžu byť uspokojené iba v konkurze v rozsahu, v akom nebudú uspokojené v konkurze a dlhov, ktoré sú vylúčené z uspokojenia. Konkurzný súd tak postupoval v súlade s ustanovením § 166e ods. 1 zákona č. 7/2005 Z. z. Žalobcovia netvrdili a ani nepreukázali, že by ich pohľadávka oddlžením dotknutá nebola (§ 166c zákona č. 7/2005 Z. z.), najmä netvrdili a ani nepreukázali, že ide o pohľadávku, ktorú možno v konkurze uspokojiť a ich pohľadávka nebola prihlásená v konkurze len z dôvodu, že žalobcovia ako veritelia neboli správcom písomne upovedomení, že bol vyhlásený konkurz (§ 166 ods. 1 písm. a) zákona č. 7/2005 Z. z.). Naopak, žalobcovia na pojednávaní 17. 09. 2019 prostredníctvom právneho zástupcu uviedli, že svoju pohľadávku v konkurzom konaní neuplatnili, a to z dôvodu, aby sa na nich bankrot nevzťahoval a zároveň uviedli, že žalobu o zrušenie konkurzu nepodali. Nemožno tak dôvodne tvrdiť, že pohľadávka, ktorá im bola priznaná právoplatným platobným rozkazom, nie je oddlžením dotknutá (body 11., 11.1. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu).

16. V súvislosti s oddlžením žalovanej 1/ v priebehu konania odvolací súd uviedol, že ak súd prvej inštancie mal v čase vyhlásenia rozhodnutia za preukázané, že žalovaná 1/ je oddlžená a veriteľ návrh na zrušenie oddlženia nepodal, nemohol vychádzať z iného predpokladu vo vzťahu k naliehavému právnomu záujmu ako zo skutočnosti, že žalovaná 1/ je vo vzťahu k pohľadávke žalobcov voči nej oddlžená, na nevymáhateľnosť pohľadávky v tomto smere prihliadnuť musel (§ 166e ods. 4 zákona č. 7/2005 Z. z.). Na základe uvedeného bol záver súdu prvej inštancie súladný s vykonaným dokazovaním a skutkovým stavom, ktorý existoval v čase vyhlásenia napadnutého rozhodnutia (bod 11.2. odôvodnenia).

17. Samotná existencia exekučného titulu nie je skutočnosťou odôvodňujúcou naliehavý právny záujem na požadovanom určení, najmä keď na majetok podliehajúci konkurzu nemožno začať ani viesť exekučné konanie; vyhlásenie konkurzu je dôvodom, aby sa bez zbytočného odkladu rozhodlo o zastavení konania, v ktorom sa vymáha pohľadávka, ktorá, môže byť uspokojená iba v konkurze alebo sa považuje za nevymáhateľnú. Odvolací súd však nesúhlasil so záverom súdu prvej inštancie o tom, že mal byť aplikovaný postup podľa § 61d ods. 2 Exekučného poriadku; žalovaná 1/ totiž so svojím majetkom nakladala pred tým, ako jej vôbec mohlo byť doručené upovedomenie o začatí exekúcie, namietané úkony mali byť uzavreté v roku 2014, pričom samotný platobný rozkaz ako exekučný titul pre vykonávanú exekúciu nadobudol právoplatnosť v marci 2015 (bod 11.3. odôvodnenia).

18. Pokiaľ žalobcovia poukazovali na nespôsobilosť žalovanej 1/ k vykonaniu namietaných právnych úkonov a na judikatúru najvyššieho súdu vo vzťahu k absolútnej neplatnosti právnych úkonov, odvolací súd poukázal na to, že súd prvej inštancie žalobu zamietol v dôsledku absencie naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení, ktorý v čase vyhlásenia napadnutého rozsudku nezistil, preto sa otázkou nespôsobilosti žalovanej 1/ k namietaným právnym úkonom a ani samotnou tvrdenou absolútnou neplatnosťou správne nezaoberal. Z rovnakého dôvodu sa k otázke nespôsobilosti žalovanej 1/ na namietané právne úkony, k záverom vykonaného znaleckého dokazovania a vecnej stránke veci

nepovažuje za potrebné vyjadriť ani odvolací súd. Ak totiž súd zamietá určovaciu žalobu pre absenciu naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení, je vylúčené, aby súčasne žalobu preskúmaval aj po vecnej stránke (bod 11.4. odôvodnenia).

19. Odvolací súd pre úplnosť uviedol, že pokiaľ súd prvej inštancie poukázal na možnosť žalobcov domáhať sa neúčinnosti právnych úkonov v zmysle ustanovenia § 42 Občianskeho zákonníka, tento záver súdu prvej inštancie je nesprávny vzhľadom na ustálenú súdnu prax najvyšších súdnych autorít, podľa ktorej nie je možné odporovať neplatnému právnomu úkonu (napr. Najvyšší súd Slovenskej republiky z 3. novembra 2010 sp. zn. 6Cdo/223/2010). Ak teda žalobcovia mali za to, že namietané právne úkony sú absolútne neplatné, nemali dôvod postupovať podľa ustanovenia § 42a Občianskeho zákonníka.

20. V súvislosti s námietkou žalobcov týkajúcou sa výroku o nároku na náhradu trov konania odvolací súd uviedol, že súd sa riadi pri rozhodovaní o nároku zásadou úspechu v spore, pričom § 257 CSP mu dáva možnosť výnimočne uplatniť moderačné oprávnenie, ktorého aplikácia by však mala mať charakter ojedinelosti a výnimočnosti. V danom prípade však ani odvolací súd dôvody osobitného zreteľa pre aplikáciu § 257 CSP nezistil.

III.

Dovolanie žalobcov

21. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podali žalobcovia (ďalej aj ako „dovolateľa“) dovolanie, ktorého prípustnosť odôvodnili § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

22. Dovolateľa namietli, že súd sa nedostatočne vyporiadal s ustanoveniami zákona č. 162/1995 Z. z., preto zmena procesných predpisov, kedy zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok bol nahradený zákonom č. 162/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok, nemôže spätne znamenať, že žaloba podaná dôvodne s vysvetlením a riadnym preukázaním naliehavého právneho záujmu sa podľa neskôr zmenenej právnej úpravy stane nedôvodnou. Uvedené považujú za porušenie princípu právnej istoty žalobcov, pre ktorých bola uvedená žaloba jediným možným právnym prostriedkom. V danom prípade sa podľa dovolateľov jedná o otázku, ktorá dosiaľ v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu bola riešená niekoľkokrát, preto považujú žalobu o neplatnosť právnych úkonov pri nadobúdaní nehnuteľností za ten prostriedok nápravy, ktorý súdy považujú za akceptovateľný aj z pohľadu účinkov zápisu práv v katastri nehnuteľností.

23. Podľa dovolateľov štát v danom prípade poskytol ochranu tomu, kto poškodil žalobcov, keď umožnil, aby počas konania prebehol bankrot na tom istom súde, kde prebiehalo konanie. V danom kontexte je potom podľa dovolateľov absurdné, že žalobcom bola uložená povinnosť nahradiť trovy konania.

24. Rozhodnutie súdu prvej inštancie podľa dovolateľov vychádzalo z nesprávneho posúdenia skutkového stavu veci, kedy boli nesprávne vyhodnotené dôkazy svedčiace o dôvodne podanej žalobe.

25. Ako otázku, pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 písm. a) CSP označili dovolatelia nesprávne právne posúdenie vecí súdom prvej i druhej inštancie, t. j. otázku vyhodnotenia tzv. naliehavého právneho záujmu na určení neplatnosti právneho úkonu tvrdiac, že práve s ohľadom na to, že uvedené neplatné právne úkony vyvolali účinky vo forme vkladu do katastra nehnuteľností, a teda v súčasnosti ich vecno-právne účinky poškodzujú žalobcov, títo mali naliehavý právny záujem na tom, aby bola vyslovená neplatnosť týchto právnych úkonov - kúpnych zmlúv, a aby sa stali opäť vlastníkom uvedených nehnuteľností. V danej súvislosti dovolatelia poukázali na § 34 ods. 2 katastrálneho zákona č. 162/1995 Z. z., zákon č. 138/1991 Zb. o majetku obcí, rozhodnutia Najvyššieho súdu SR z 21. augusta 1997 sp. zn. 3Cdo/151/1996 a sp. zn. 1Cdo/96/95 (ZSP č. 39/1998) a Ústavného súdu SR z 10. februára 2010 sp. zn. I. ÚS 50/2010.

26. Podstatou nesprávneho právneho posúdenia je stotožnenie sa odvolacieho súdu s tým, že nebol preukázaný naliehavý právny záujem. Podľa dovolateľov „existencia naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení môže byť daná aj vtedy, keď určenie existencie práva alebo právneho vzťahu, o ktoré v konaní ide, priaznivo (prípadne nepriaznivo) ovplyvní právne postavenie žalobcu voči žalovanému. Toto ovplyvnenie môže spočívať nielen v odstránení spornosti, či neistoty žalobcovho právneho postavenia voči žalovanému (samozrejme vo vzťahu k predmetu sporu), ale aj v založení možnosti uplatnenia (voči žalovanému) vlastného (zo zákona, prípadne zo záväzkového vzťahu) vynútiteľného práva k predmetu určenia alebo uplatňovania ďalších inštitútov, ktoré zákon umožňuje napríklad vtedy, ak by sa objavil majetok, ktorý do bankrotu nebol poňatý. Tým sa právne vákuum ohľadne takéhoto majetku odstráni, pretože v súčasnosti tento majetok je prevedený neplatnými právnymi úkonmi. Nakoľko žalobu priamo na plnenie už nemohli uplatniť, nemožno im určovaciu žalobu odoprieť, najmä ak by rozhodnutie o nej vytvorilo pevný právny základ vzťah strán sporu.“

27. Dovolatelia z uvedených dôvodov navrhli rozsudok odvolacieho súdu, ako aj rozsudok súdu prvej inštancie, zrušiť a vec vrátiť na nové konanie.

28. Z vyjadrení žalovaných 1/ až 6/ k dovolaniu žalobcov vyplynulo, že rozhodnutie odvolacieho súdu považujú za vecne správne, zrozumiteľné, dovolacie dôvody uplatnené dovolateľmi za neprípustné a nedôvodné, preto navrhli dovolanie odmietnuť, príp. zamietnuť.

IV.

Konanie o dovolaní

29. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podali v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strany sporu zastúpené v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorých neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), v prvom rade skúmal, či sú splnené podmienky prípustnosti, resp. dôvodnosti dovolania.

30. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritorným rozhodnutím predstavujúcim res iudicata), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a odvolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namieste je tu skôr reštriktívny výklad (porovnaj sp. zn. 3Cdo/319/2013, 1Cdo/348/2013, 3Cdo/357/2016).

31. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane odvolacieho konania. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci odvolacieho súdu.

32. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

33. Z obsahu dovolania vyplýva, že dovocatelia napadli rozsudok odvolacieho súdu z dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP v celom jeho rozsahu, t. j. tak v časti potvrdenia rozsudku súdu prvej inštancie vo veci samej a nároku na náhradu trov prvoinštančného konania, ako aj vo výroku o trovách odvolacieho konania.

Podľa § 421 CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

Podľa § 421 ods. 2 CSP dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n).

Podľa § 357 písm. m) CSP odvolanie je prípustné proti uzneseniu súdu prvej inštancie o nároku na náhradu trov konania.

Podľa § 428 CSP v dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh).

Dovolanie prípustné podľa § 421 ods. 1 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 CSP).

34. Otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku môže byť len otázka právna (nie otázka skutková). Môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo od aplikácie a interpretácie procesných ustanovení právnej normy). Predmetná otázka musí byť zároveň procesnou stranou v dovolaní nastolená.

35. Pre právnu otázku, ktorú má na mysli § 421 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku, je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov dovolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Obsah tohto pojmu napĺňajú predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Patrí doň ale aj prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili (porovnaj rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Cdo/6/2017, 3Cdo/158/2017, 4Cdo/95/2017, 5Cdo/87/2017, 6Cdo/21/2017, 6Cdo/129/2017).

36. Aby mala dovolateľom nastolená otázka relevantný význam v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku, musí byť riešená odvolacím súdom a odvolací súd na jej riešení musel založiť svoje rozhodnutie.

37. V danom prípade tomu tak nebolo. Hoci odvolací súd vo vzťahu k súdom prvej inštancie aplikovanému ustanoveniu § 137 CSP konštatoval, že ustanovenie § 34 ods. 2 zákona č. 162/1995 Z. z. nie je osobitným predpisom predpokladaným ustanovením § 137 písm. d) CSP na to, aby bolo možné požadovať rozhodnutie súdu o určení právnej skutočnosti a rovnako sa nejednalo ani o žalobu o určenie, či tu právo je alebo nie je v zmysle § 137 písm. c) CSP, súčasne však odvolací súd skonštatoval, že súd prvej inštancie opomenul zohľadniť ustanovenie § 470 ods. 2 CSP, takže odmietnutie aplikácie ustanovenia § 80 písm. c) OSP len s poukazom na § 470 ods. 1 CSP by navodilo neprípustnú procesnú situáciu, keď by žaloba o určenie neplatnosti právneho úkonu, inak za podmienok OSP za preukázania naliehavého právneho záujmu prípustná, bola zamietnutá len z dôvodu, že nová právna úprava CSP definuje iné procesné podmienky prípustnosti.

38. Odvolací súd však nezaložil svoje rozhodnutie na posudzovaní naliehavého právneho záujmu v spojení s ustanovením § 34 ods. 2 zák. č. 162/1995 Z. z. Naopak, nedostatok naliehavého právneho záujmu žalobcov na určení neplatnosti v čase vyhlásenia rozhodnutia súdu prvej inštancie založil na nevymáhateľnosti pohľadávky žalobcov z dôvodu oddĺženia žalovanej 1/, na majetok žalovanej 1/ bol vyhlásený konkurz (viď body 11., 11.1. a 11.2.). Vzhľadom na to, že dovolateľmi nadnesená dovolacia otázka nie je otázkou, ktorá by bola podstatná pre rozhodnutie odvolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP, dovolací súd vyhodnotil dovolanie ako neprípustné, a preto ho odmietol (§ 447 písm. f) CSP).

39. Dovolatelia namietali uloženie im povinnosti náhrady trov konania pred súdom prvej inštancie a odvolacím súdom ako absurdné vzhľadom na okolnosť, že štát umožnil, aby počas konania prebehol konkurz. Túto námietku bližšie nekonkretizoval.

40. Pokiaľ ide o dovolanie proti potvrdzujúcemu výroku I. odvolacieho súdu v časti závislého výroku, týkajúceho sa trov prvoinštančného konania, ktoré je svojou povahou uznesením, vzhľadom na vyššie citované ustanovenia § 421 ods. 2 a § 357 písm. m) CSP dovolanie z dôvodu podľa § 421 ods. 1 CSP nie je podľa § 422 CSP prípustné.

41. Pokiaľ ide o závislý výrok II. dovolaním napadnutého rozsudku, ktorým odvolací súd rozhodol, že žalovaní majú voči žalobcom nárok na náhradu trov odvolacieho konania, v prípade tohto rozhodnutia, ktoré je vo svojej podstate uznesením, nejde o rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým by sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, (iba) v ktorom prípade je zákonom daná prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP. Keďže v zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa a proti rozhodnutiu odvolacieho súdu o nároku na náhradu trov odvolacieho konania dovolanie prípustné nie je.

42. Z uvedených dôvodov dovolací súd dovolanie žalobcov ako neprípustné v celosti odmietol v súlade s § 447 písm. c) a f) CSP.

43. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania dovolací súd rozhodol tak ako je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia, v súlade s § 453 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP. O výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie v lehote do 60 dní po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 CSP).

44. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.